

Прудникова Т. І.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРИКМЕТНИКІВ В ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕМАТИЦІ (НА ПРИКЛАДІ МОВИ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ)

У статті проаналізовано найуживаніші прикметники, які функціонують в економічній тематиці переважно в переносному значенні. Свою функцію прикметники реалізують часто через поєднання з іменниками. Уточнюючи поняття, названі іменниками, вони увиразнюють, конкретизують висловлення. У нашій розвідці прикметники поєднуються з іменниками на позначення економічних понять, наприклад: зарплата, прибуток, дохід, вартість, гроші, сума та інші. Наголошено на взаємопроникненні лексем з однієї функціональної сфери до іншої, зокрема на функціонуванні загальноуживаних прикметників у журналістських матеріалах на теми економіки. Детально схарактеризовано лексику, вживану в переносному значенні, визначено її стилістичну роль.

Матеріалом дослідження є корпус лексем, дібраних із мови українських засобів масової комунікації. У роботі над статтею використано як основні метод спостереження й описовий метод, також послуговувалися методом функціонального аналізу для визначення стилістичного навантаження лексичних одиниць. Порівняльний аналіз окремих лексичних позицій, зафіксованих у літературній мові, виконано за допомогою зіставного методу.

Зроблено висновок, що в мові сучасних засобів масової інформації актуалізовано використання прикметників (чистий, білий, брудний, чорний та інші). Корпус аналізованих прикметників в економічній тематиці вживають у переносному значенні, яке зазвичай не фіксують відомі лексикографічні праці.

Прикметники в переносному значенні орозмовлюють сучасну публіцистику, тематика вживання – доходи громадян і посадовців, діяльність організацій різних форм, незаконні й шахрайські дії в економічній і фінансовій діяльності. Тексти з такими ознаковими словами переважно мають негативну оцінку.

Деякі словосполучення, у складі яких є прикметники, використовують у мові тиражних засобів масової комунікації не широко через вузьку специфіку (чисті активи, чиста вартість). Зазвичай у публікаціях економічної тематики вони виконують інформативну функцію. Якщо ці словосполучення не пояснюються в публіцистичному тексті, то здебільшого вони ускладнюють сприймання текстів читачеві.

Ключові слова: мова засобів масової комунікації, прикметники, переносне значення, стилістична роль.

Постановка проблеми. У період політичних й економічних зрушень, до яких належать сучасні перетворення в Україні, відбуваються активні мовні процеси, бо мова також є частиною складних систем. Найактивніше відбувається процес змін у лексичному складі мови, що найбільше зазнає впливу соціальних чинників. «Увагу дослідників мовної динаміки передусім привертають зміни в номінаційному корпусі мови, і це цілком очікувано, – наголошує лінгвістка Є. А. Карпіловська. – Саме він становить той складник системи мови, який найоперативніше «реагує» на зміни в суспільному житті, на соціодинаміку, виявляє лінгводинаміку як спектри нових чи змінених (оновлених) номінаційних одиниць різного походження, формально-семантичної будови, з різними функціонально-сти-

льовими й стилістичними (комунікативно-прагматичними) характеристиками» [4, с. 7–8]. У зв'язку з цим проблема вивчення нових значень слів чи варіантів значень стає дедалі актуальнішою. Вивчення процесів, що відбуваються в економічній тематиці, особливо цікаве для мовознавців, оскільки ця галузь інтенсивно розвивається, і автори останнім часом використовують не тільки терміни, лексеми з нейтральним значенням, але й слова з переносними значеннями, які зазвичай не властиві цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для найменувань нових реалій, понять, їхніх ознак, дій або станів у розпорядженні мовців є два типи ресурсів: 1) зовнішні, запозичені або запозичувані нині з інших мов; 2) внутрішні, випрацьовані в системі української мови на різних етапах

її історичного розвитку [4, с. 17]. Ми ж спробуємо простежити нові ознаки, яких набувають уже відомі прикметники в економічній тематиці мови засобів масової комунікації. Відомі дослідники лексики такі процеси в мові називають терміном неосемантизація слова або оновлення семантики слова [4, с. 17–18]. Погоджуємося з авторами, що слова на позначення сучасних процесів вторинної номінації в українській мові можна вважати новітніми, бо в багатьох випадках навіть відсутня їхня кодифікація в загальномовних словниках [4, с. 18].

Чимало дослідників вивчає прикметники [2; 3; 5], інші вчені – економічну лексику [9; 13; 14; 18], але прикметники в економічній тематиці широко не досліджували. Натрапляємо на фрагмент означуваних сполук у монографії М. І. Навальної, де мовознавець зазначає, що «поряд зі словосполученнями *грязна зарплата, чиста зарплата* (заробітна плата без відрахувань та з відрахуваннями) у мові газетної періодики останнім часом активно вживають прикметник *білий*, що є контекстуальним синонімом до прикметника *чистий*, тобто використовують зі значенням «розмір заробітної плати після відрахувань», наприклад: «*Мінімальний розмір допомоги з безробіття <...> залежить від страхового стажу працівника, періоду без роботи, величини «білої» зарплати*» (Єдиний центр, 29 листопада 2008 р.) [7, с. 141–142].

Постановка завдання. У розвідці розглянемо найуживаніші прикметники, які функціонують в економічній тематиці переважно в переносному значенні. Зазвичай прикметники називають колір, розмір, смак, якість, вдачу людини, ставлення до матеріалу, стосунок до часу й місця, належність тощо. Свою функцію прикметники реалізують часто через поєднання з іменниками. Уточнюючи поняття, названі іменниками, вони увиразнюють, конкретизують висловлення. У наших прикладах прикметники поєднуються з іменниками на позначення економічних понять, наприклад *зарплата, прибуток, дохід, вартість, гроші, сума* та інші, й утворюють одне зі значень, яке виникло внаслідок перенесення найменувань одних ознак на інші й закріпилося в ньому як додаткове. Ці значення завжди похідні, вторинні. Деякі переносні значення слова є постійними, а в інших за змістом індивідуальні й використовуються лише в певному контексті – контекстуальні, тобто тимчасові, ситуативні, і за словом не закріплюються.

Виклад основного матеріалу. Ми простежуємо тенденцію до продовження функціонування цих лексем, а також інших прикметників у мові

засобів масової комунікації, зокрема економічної тематики.

Серед корпусу аналізованих прикметників за частотністю випереджає прикметник *чистий*, що має пряме значення «не забруднений, не замазаний, без бруду, пилу та плям» [11, XI, с. 331]. Це чи не єдиний прикметник із нашого дослідження, який має зафіксоване переносне значення в економічній сфері («який залишився після відрахунків, витрат тощо – про прибуток, гроші тощо») [11, XI, с. 331]. Прикметник *чистий* найчастіше поєднується з іменником *зарплата*, наприклад: «Милованов про результати перевірки «Агрофонду»: Це **чиста зарплата**. Середня зарплата в Україні за січень становила 10727 гривень» (www.epravda.com.ua, 31 січня 2020 р.); «З іншого боку, **чиста зарплата** – це сума, яку отримує фізична особа після всіх відрахувань. Деякі відрахування можуть включати податки, страхові збори...» (www.uk.bccrwp.org, 23 вересня 2019 р.); «Закарпатцям на замітку: середня **чиста заробітна плата** по регіонах <...> перевищує середній рівень...» (www.uzhgorod.in, 16 жовтня 2019 р.); «Зарплата менеджерів середньої ланки на підприємствах <...> Хоча **чиста зарплата** на руки після вирахування податків становила 5 тисяч гривень...» (www.pravda.com.ua, 19 лютого 2020 р.).

Натрапляємо в мові сучасних засобів масової комунікації на прикметник *чистий* у множині, зазвичай він функціонує з іменником *зарплата*, наприклад *зарплата чистими*: «**Зарплата чистими** від 20900 гривень на місяць» (www.rabotodatel.org, 9 серпня 2018 р.); «У Києві **зарплата** директора в західній компанії близько 5 000–10 000 баксів **чистими** – чи може він собі дозволити ТАКЕ авто?» (www.forum.pravda.com.ua, 12 березня 2018 р.); «...мінімальна **зарплата** 2020 <...> Краще б писали, скільки це **чистими** на руки, 20 відсотків здеруть, то буде...» (www.24tv.ua, 1 січня 2020 р.); «**Зарплата чистими** 4000 гривень, житло й харчування за наш рахунок, телефонуйте...»

Лексему *чистими* також беруть нерідко в лапки, що свідчить про їхню подекуди нехарактерність для писемної форми публіцистичного стилю. Наприклад: «Киянам підвищили **зарплату** з 1 січня: скільки отримаємо «**чистими**»?..» (www.kyiv.znaj.ua, 2 січня 2020 р.); «...працівник отримуватиме на руки або, як то кажуть, зарплата «**чистими**»...» (www.tribuna.pl.ua, 28 січня 2017 р.).

Фіксуємо словосполуку *зарплата чистими* в оголошеннях пошуку чи пропонування працевлаштування в спеціальних виданнях, де складник

зарплати з відрахуваннями має ключове значення для потенційних працівників, наприклад: «*Фабрика шоколаду Milka / Варшава / Зарплата чистими від 16500 грн*» (www.eurabota.ua, 23 липня 2018 р.); «Потрібні: водії категорії РС, зарплата 2300 євро *чистими* на місяць з кодом 95 (якщо немає коду 95, можемо зробити)» (www.eurabota.ua, 21 лютого 2020 р.).

У сучасній публіцистиці різних форм прикметник *чистий* функціонує в сполученні з іншими лексемами, наприклад з іменником економічної сфери дохід: «Зарплата, винагорода за цивільно-правовими договорами й інші доходи <...> буде сплата ЄСВ від тієї ж суми *чистого доходу*...» (www.i.factor.ua, 1 лютого 2020 р.); «*Зарплата та витрати в Німеччині: підраховуємо чистий дохід. У цій статті ви дізнаєтеся всі деталі заробітку в Німеччині...*» (www.yourchoiceua.com, 12 березня 2019 р.). Переважно це стосується також заробітної плати, тому словосполучки *чиста зарплата* й *чистий дохід* можна вважати контекстуальними синонімами.

Хоча фіксуємо й тексти, де йдеться про доходи підприємців і їхню господарську діяльність загалом, наприклад: «Об'єктом оподаткування в підприємців-загальносистемників є *чистий дохід*» (www.i.factor.ua, 4 січня 2018 р.); «...*чистий дохід* (виручка) від реалізації продукції – це та частина доходу від реалізації, яка залишається на підприємстві після виплати податків...» (www.pidruchniki.com, 4 серпня 2018 р.).

Натрапляємо на приклади речень, де з прикметником *чистий* уживають кілька іменників: дохід, прибуток. Наприклад: «Бухгалтерські рішення Uteka – *чистий дохід; чистий дохід* і *чистий прибуток*, різниця; *чистий дохід* формула – пошук надійних рішень...» (www.uteka.ua, 5 травня 2018 р.).

Чистий прибуток – це «частина балансового прибутку підприємства, що залишається в його розпорядженні після сплати податків, зборів, відрахувань і інших обов'язкових платежів до бюджету. *Чистий прибуток* використовується для збільшення оборотних коштів підприємства, формування фондів і резервів, реінвестицій у виробництво» [17]. Словосполучка *чистий прибуток* використовується авторами в економічній тематиці щодо функціонування підприємств, організацій, фірм, товариств різних форм власності, наприклад: «...*чистий прибуток* – це прибуток, який залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків. Розрахунок *чистого прибутку* згідно з формою...» (www.pidruchniki.com,

23 вересня 2018 р.); «...*чистий прибуток* (збиток) розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності й надзвичайного прибутку...» (www.buklib.net, 9 жовтня 2018 р.); «...*чистий прибуток* – це кінцевий фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання, він синтезує фінансові результати...» (www.ru.osvita.ua, 21 квітня 2019 р.); «...*чистий прибуток* (збиток) – це прибуток (збиток) від банківської діяльності за звітний період...» (www.zakon.rada.gov.ua, 12 квітня 2018 р.); «...один із показників, який найчастіше перевіряють фахівці відділу статистики й податківці під час приймання фінзвітності, – це *чистий прибуток*...» (www.online.dtkk.ua, 7 липня 2019 р.).

У фінансах *чиста вартість* (повна назва *чиста поточна/приведена вартість*) визначається як сума приведених вартостей вхідних і вихідних платежів (витрат і доходів), пов'язаних з інвестицією чи проектом упродовж усього часу тривання. Зміна вартості грошей у часі означає, що *чиста поточна вартість* залежить не лише від величини витрат і доходів, але й від часу, у який ці платежі відбуваються, і процентної ставки, за допомогою якої платежі дисконтуються. Часто цим же терміном описують відповідний метод оцінювання інвестицій, який, згідно з міжнародними стандартами бізнес-планування, є одним з основних показників економічної ефективності інвестиційних проектів [16]. У мові сучасних засобів масової комунікації фіксуємо словосполучку *чиста вартість* в економічній тематиці щодо діяльності комерційних структур різних форм і видів, наприклад: «Визначити свою стартову позицію означає поррахувати свою *чисту вартість*. *Чиста вартість* – це загальна вартість того, що ви маєте (ваші активи)...» (www.vlasnifinansy.info, 12 лютого 2017 р.); «Розрахуйте онлайн свою *чисту вартість*. Визначте свою стартову позицію» (www.vlasnifinansy.info, 12 лютого 2017 р.).

Абсолютним синонімом до *чистої вартості* є словосполучка *чисті активи*, застосована в українських журналістських матеріалах, наприклад: «Згідно з цією нормою власний капітал (вартість *чистих активів*) товариства – різниця між сукупною вартістю активів товариства й інших складників...» (www.uteka.ua, 17 грудня 2018 р.); «Вартість *чистих активів*, що дорівнює нулю або нижче, буде говорити про високий ризик під час кредитування компанії...» (www.finalon.com, 10 вересня 2019 р.); «*Чисті активи* – термін еквівалентний поняттям «чиста вартість»

і «власний капітал» і розраховується за формулою...» (www.uk.wikipedia.org, 3 липня 2018 р.); «Згідно з п. 4 *Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку* (П(С)БО) 19 **чисті активи** – активи підприємства за вирахуванням його зобов'язань» (www.zakon.help, 27 вересня 2018 р.); «З другої половини минулого року такий балансовий критерій, як **чисті активи**, набув сакрального значення не лише для бухгалтерів...» (www.i.factor.ua, 14 квітня 2019 р.).

Чиста вартість і *чисті активи* в мові публіцистики зазвичай мають відповідне пояснення щодо значень цих словосполук, зазвичай така інформація спрямована на спеціалістів економічної та юридичної сфер: щоб сприймати таку інформацію, потрібно мати відповідну фахову підготовку. Тому нерідко вживання цих словосполук фіксуємо на спеціальних сайтах і в їхніх друкованих варіантах.

Прикметних *чистий* зрідка використовують у сполученні з іменником *гроші*. Зазвичай у таких текстах ідеться про шахрайські схеми, про незаконне витрачання грошей: «...країні потрібні <...> політично **чисті гроші**. Чим або ким доведеться уряду пожертвувати заради цього?» (www.economica.com.ua, 6 червня 2019 р.); «...**«чисті гроші** – *«брудні» справи* (заг.)» (www.vikka.ua, 22 вересня 2019 р.); «...щоб грамотно перетворити *«брудні» гроші* на **«чисті»**, використовують схему з безлічі фінансових операцій» (www.tsn.ua, 1 листопада 2018 р.).

У публіцистиці зареєстрували словосполучу чисті резерви, де автор має на увазі гроші: «**Чисті** міжнародні **резерви** НБУ скоротилися: скільки грошей залишилося» (www.unian.ua, 13 червня 2019 р.).

Актуалізувався в мові українських засобів масової комунікації прикметник *брудний* «покритий брудом (у 1 значенні), болотом; з брудом; нечистий, замазаний, забруднений; *перен.* який викликає моральну огиду, осуд; огидний, мерзенний» [11, I, с. 240]. Словники не фіксують прикметник *брудний* зі значенням «заробітна плата без відрахувань», бо в публіцистиці в економічній тематиці він функціонує з іменником *зарплата*. Наприклад: «...через підвищення мінімальної зарплати в Україні може зрости рівень безробіття в депресивних регіонах <...> це **брудна зарплата**...» (www.hromadske.ua, 11 січня 2017 р.); «...нова зарплата «не світить» багатьом українцям <...> В реальності ж, ця сума виявилася **«брудною»** зарплатою...» (www.ukranews.com, 2 лютого 2017 р.); «Цікаво, що у 2017 р. середня заробітна

плата медиків була невисокою <...> Проте наведені цифри – це так звана **«брудна зарплата»**» (www.konkurent.in.ua, 7 серпня 2018 р.).

Якщо стосовно зарплати прикметник *брудний* вживають у значенні «заробітна плата без відрахувань», то прикметники *брудні кошти*, *брудні гроші* використовують для позначення негативних процесів в економіці та фінансах, зазвичай ідеться про нелегальний обіг грошей, тіньові виплати тощо. Порівняйте: «*Європейський Союз потребує орган з боротьби з відмиванням брудних коштів*...» (www.eurointegration.com.ua, 9 листопада 2019 р.); «...фіскальники області продовжують боротьбу з **«брудними»** коштами...» (kr.sfs.gov.ua, 19 вересня 2019 р.); «...слід відзначити, що процес відмивання **«брудних» грошей** несе в собі загрозу для загальноекономічного розвитку територій і країн...» (pidruchniki.com, 7 вересня 2018 р.); «Єврокомісія звинуватила 23 країни та території у недостатній боротьбі з відмиванням **брудних грошей** і фінансуванням тероризму» (www.dw.com, 13 лютого 2019 р.); «Ми створили найбільш суворі стандарти в боротьбі з відмиванням коштів у світі, але ми маємо подбати, аби **брудні гроші** не застосовували...» (www.24tv.ua, 5 вересня 2019 р.).

Ці словосполучки виражають нечесні дії й процеси в операціях із грішми, негативно характеризують стосунки як людей, так і в межах організацій, інституцій чи в масштабах країни. Прикметники в сполученні з іменниками передають значення «отримувати гроші даром чи за чужий рахунок», виражають зверхне, осудливе ставлення до тих, хто хоче отримувати гроші легким шляхом. Синонімом до словосполук *брудні кошти*, *брудні гроші* можна вважати словосполучку *відмивання грошей* і лексему *відкат*. Останні в українській періодиці фіксували дослідники лексики попереднього десятиліття. «Крім уже відомого словосполучення *відмивання грошей* «легалізація отриманих незаконним шляхом грошей (доходи від «тіньового» бізнесу, наркобізнесу, виготовлення фальшивих грошей тощо)» [1, с. 133] та дієслівної видової пари *відмивати/відмити*, у мові періодици вживають слово *відкат*, що є калькою з російської мови (російською *откат*). Наприклад: «...*посадовці дочірнього підприємства однієї з національних акціонерних компаній України «відмивали» державні кошти*...» («Україна молода», 7 листопада 2008 р.); «*Слід створити прозорий механізм контролю за держзакупівлями, який унеможливив би корупцію та «відкати», запровадив би чіткі правила гри*» («Україна молода»,

22 лютого 2008 р.); «*На думку голови організації «Варта громади», цю ділянку неподалік «Старого міста» можна було продати за 30 мільйонів і без подальших «відкатів»...*» («Україна молода», 16 квітня 2008 р.) [7, с. 249–250]. Варто зауважити, що аналізований корпус лексем в періодиці дослідники кваліфікують як субстандартну лексику, ми ж словосполучення розглядаємо в межах нормативної лексики, хоч і не заперечуємо, що такі переносні значення орозмовлюють публіцистику.

Словосполучення *брудні гроші* зафіксовано у власній назві – назві фільму «*Брудні гроші*» (www.tegogo.net, 4 травня 2019 р.).

Лексема *брудний* функціонує в мові сучасних засобів масової комунікації з іменниками *виплата*, *дохід*. Ці іменники вживають у текстах інформаційних жанрів, наприклад: «*Рішення суду про присудження виплат працівнику: «брудними» чи «чистими» – суди по-різному вказують у своїх рішеннях присуджені...»* (www.news.dtkc.ua, 6 вересня 2018 р.), а також в аналітичних жанрах з негативною оцінкою у фінансовій системі: «*...входження брудних доходів у законні фінансові системи»* (www.sdfm.gov.ua, 12 квітня 2019 р.).

Прикметник *брудний*, як і прикметник *чистий*, журналісти вживають у публікаціях економічної тематики в множині. Зазвичай публікації стосуються як заробітних плат пересічних громадян, так і питань заробітних плат народних депутатів, наприклад: «*Якщо треба швидко дізнатися в такому випадку зарплату «чистими», то мнимо зарплату на 0,805. Наприклад, зарплата «брудними»...*» (www.golovbukh.ua, 16 січня 2020 р.); «*...це означає, що за 40-годинного робочого тижня, як у нас, за місяць можна отримати зарплату мінімум 1827 «брудними»...*» (www.volynnews.com, 16 січня 2020 р.); «*зарплати в аграрних регіонах зросли на 780–800 грн, у промислових – на 1,3–1,4 тис. гривень. У Києві середня груднева зарплата «брудними» ...»* (www.tsn.ua, 30 січня 2017 р.).

Значно рідше в сполученні з прикметником *брудний* у множині вживають інші іменники, наприклад з лексемою *сума*: «*Смілянський зазначив, що ця сума «брудними», тобто до вирахування штрафів і податків»* (www.rbc.ua, 20 лютого 2020 р.); «*...ця сума виявилася «брудною», і на руки люди отримують менше...*» (www.ukranews.com, 2 лютого 2017 р.).

Фіксуємо серед корпусу прикметників лексеми *білий* («*який має колір крейди, молока, снігу; протилежне чорний»*) [11, I, с. 181]. Переносного зна-

чення «*який залишився після відрахунків, витрат тощо (про прибуток, гроші тощо)*» словники української мови не фіксують [11, I, с. 181; 12, I, с. 509]. У мові публіцистики зазвичай прикметник *білий* використовують з іменником *зарплата*, наприклад: «*...зарплата й необов'язково «біла»...*» (www.ogo.ua, 15 серпня 2019 р.); «*...і тільки 35 % співробітників заробітна платня виплачується повністю офіційно, тобто вони отримують «білу зарплату»*» (www.uainfo.org, 5 квітня 2017 р.); «*...«білу» зарплату хочуть офісні співробітники...*» (www.news.finance.ua, 4 вересня 2018 р.).

В економічній тематиці на позначення різних видів заробітних плат використовують прикметники чорний «*кольору сажі, вугілля, найтемніший; протилежне білий»* [11, XI, с. 352] та сірий «*колір, середній між білим і чорним; барва попелу»* [11, IX, с. 229]. Знову ж таки значень «*який становить розмір з відрахунками, витратами й такого іншого (про прибуток, гроші тощо)*» словники не подають. Наприклад: «*...«чорну», «білу» або «сіру» зарплати. Що обрати?* Всім добре відомо, якщо підприємство офіційно сплачує своїм працівникам мінімальну заробітну плату, то неофіційно різну...» (www.dp.sfs.gov.ua, 13 жовтня 2019 р.).

Варто зауважити, що в публіцистиці *сіра зарплата* й *чорна зарплата* – словосполучення-синоніми: «*Абсолютна більшість пошукачів знайома з поняттями «чорної» та «сірої» заробітних плат, такі результати показало дослідження...*» (www.hh.ua, 7 вересня 2018 р.); «*...«чорна» зарплата й приборкання нахабного роботодавця. Виплата зарплати в конверті є досить поширеною й досить вигідною для роботодавців...*» (www.pro-u4ot.info, 6 вересня 2018 р.); «*Які ризики чорної зарплати та хто у програші?»* (www.24tv.ua, 2 жовтня 2018 р.).

Прикметних «*чорний*» ще використовують з іменником *пенсія*, наприклад: «*Сіра зарплата сьогодні – чорна пенсія завтра»* (www.lviv.dcz.gov.ua, 12 березня 2019 р.).

Аналізовані прикметники зазвичай позначають безперспективність в отриманні таких заробітних плат, відсутність соціальних гарантій для працівників і брехливі й беззаконні дії роботодавців.

Висновки і пропозиції. Отже, в мові сучасних засобів масової інформації актуалізувалося використання прикметників (*чистий*, *білий*, *брудний*, *чорний* та інші) у поєднанні з іменниками *зарплата*, *прибуток*, *дохід*, *вартість*, *гроші*, *сума* тощо. Корпус аналізованих прикметників в економічній тематиці вживають у переносному значенні, зазвичай ці значення не фіксують відомі лексикографічні праці.

Прикметники в переносному значенні орозмовлюють сучасну публіцистику, тематика вживання – доходи громадян і посадовців, діяльність організацій різних форм, незаконні та шахрайські дії в економічній і фінансовій діяльності. Тексти з такими прикметниками переважно мають негативну оцінку.

Деякі словосполучення, у складі яких є прикметники, не широко використовують у мові тиражних засобів масової комунікації через вузьку специ-

фіку (*чисті активи, чиста вартість*). Зазвичай у публікаціях економічної тематики такі сполучення виконують інформативну функцію. Якщо ці словосполучення не пояснюють у публіцистичному тексті, то здебільшого вони ускладнюють сприймання текстів пересічному читачеві.

Перспективу дослідження вбачаємо у вивченні прикметників інших тематичних груп у публіцистиці.

Список літератури:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / гол. ред. В. Т. Бусел. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
2. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: акад. граматики укр. мови. Київ : Пульсари, 2004. 398 с.
3. Вихованець І. Р. У світі граматики. Київ : Радянська школа, 1987. 190 с.
4. Вплив суспільних змін на розвиток української мови : монографія / Є. А. Карпіловська та ін.; відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 444 с.
5. Карпенко Ю. А. Ступені порівняння різних частин мови та їхні функції. *Мовознавство*. 2010. № 2–3. С. 41–48.
6. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. 336 с.
7. Навальна М. І. Динаміка лексикону української періодики початку ХХІ ст. : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. 328 с.
8. Онищенко І. В. Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах : дис. ... канд. філол. наук : Кривий Ріг, 2004. 195 с.
9. Рудакова Т. М. Функціонування соціально-економічної лексики англійського походження в українських засобах масової інформації кінця ХХ – початку ХХІ ст. : дис. ... канд. філол. наук. Слов'янськ, 2009. 475 с.
10. Рудніченко Н. М. Дискурс електронних засобів масової комунікації в інформаційному суспільстві : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2009. 20 с.
11. Словник української мови : в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда ; Інститут мовознавства АН УРСР. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
12. Словник української мови : у 20 т. / НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд ; голов. наук. ред. В. М. Русанівський. Київ : Наукова думка, Т. 1. 2010. 911 с.
13. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2003. 388 с.
14. Стишов О. Як змінюється лексикон сучасної української періодики? *Українська мова*. 2011. № 4. С. 132–136.
15. Тихоненко О. В. Специфіка стилістичного переміщення лексичних одиниць (на матеріалі текстів публіцистичного стилю). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2017. Вип. 77. С. 115–119.
16. Чиста вартість. URL: // <https://uk.wikipedia.org/w/index.php?search=чиста+вартість&title=Спеціальна%3AПошук&go=Перейти&ns0=1>.
17. Чистий прибуток. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Чистий_прибуток.
18. Чорновол Г. В. Новітня економічна термінологія та її стилістичне вживання в сучасній українській мові (на матеріалі періодичних видань): дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2004. 216 с.

Prudnykova T. I. ADJECTIVES ACTUALIZATION IN ECONOMIC TOPICS (ON THE EXAMPLE OF LANGUAGE OF MASS COMMUNICATION)

The article analyzes the most used adjectives that function in economic topics mainly in the figurative meaning. Adjectives are often used in combination with nouns. Specifying the concepts that are named by nouns, they express and specify statements. In the research, adjectives are combined with nouns to denote economic concepts, such as: зарплата, прибуток, дохід, вартість, гроші, сума, etc.

The article emphasizes on the interpenetration of lexical items from one functional sphere to another, in particular, on the functioning of commonly used adjectives in journalistic materials on economic topics. It describes thoroughly the vocabulary that is used figuratively, it defines its stylistic role.

The material of the research is a body of lexical items, selected from the language of Ukrainian mass communication. The descriptive research method and observation method are used as main in this scientific research. At different stages of the research the method of functional analysis is used to determine the stylistic load of lexical items. The comparative analysis of individual lexical positions, which are in different styles of Ukrainian literary language, is done by using a comparative method.

*The article concludes that in the language of modern mass media the use of adjectives (чистий, білий, брудний, чорний, etc.) in combination with nouns **зарплата, прибуток, дохід, вартість, гроші, сума**, etc.) is intensified. The body of analyzed adjectives in economic topics is used in the figurative meaning, usually these meanings are not captured by well-known lexicographical works.*

Adjectives that are used in figurative meaning make modern journalism more informal, the subject of the use is an income of citizens and officials, the activities of different organizations, illegal actions and fraud in economic and financial activities. Texts with such adjectives generally have negative assessment.

Some word-combinations that contain adjectives are not widely used in the language of printed mass communication because of their narrow specifics (чисті активи, чиста вартість). Usually, in publications on economic topics, such word-combinations perform an informative function. If these word-combinations are not explained in a journalistic text, they mostly complicate the reader's perception of texts.

Key words: *language of mass communication, adjectives, figurative meaning, stylistic role.*